

е написано с цел да повдигне човека, а ето, че той пада и се повече пада и пада в своето духовно битие.

Защо така? Безсмислица ли вършат: народния дух, поетите и писателите, когато творят своите приказки и песни, своите многочислени и толкос разнообразни поетически произведения?

В своето първобитно състояние народите приличат на децата: всичките им душевни способности се намират, така да се изразя, в потенциално състояние. И когато, чрез възпитанието, искаме да развием способностите на детето, ние започваме с тая способност, която най-лесно и най-рано се развива.

Детето има, казахме вече, в потенциално състояние: ум, разум, памет и фантазия. От всичките тези четири способности, най-рано и най-лесно се развива фантазията. И за туй, при възпитанието, ние започваме най-напред именно с нея.

Но това не правим случайно: то изглежда да е закон. Защото и народите така започват своето умствено развитие.

Когато ще почнем да възпитаваме детето, ние започваме с развитието на неговата фантазия. И си служим с фантастичните приказки и песни — с същите приказки и песни, които народа е създал, когато е почнал своето развитие.

В тоя период — в началото на развитието, — всичките знания, целата литература на народа, се състоят в тези приказки и песни. И после постепенно отива към историческите знания — за развитието на паметта, после към научните — за развитието на ума и най-после към чисто философските — за развиване на разума.

Ще рече: най-лесно се развива фантазията, а най-трудно — разума на детето, на човека и народите.

И действително така е. Детето и простия човек, — простите народи, — най-лесно усвояват фантастичните приказки и песни, по трудо историческите знания, още по-трудно научните, а най-трудно философските.

Като проследим развитието на народите, ние ще видим, че е минал чеве периода на първобитното състояние и за туй народните приказки и песни, които съ създадени само от чудотворния елемент, не се вече пеят и приказват така много както е било до сега: те вече не го задоволяват.

Народите вече дирят по-силна и по-солидна духовна храна и се задоволяват с историческите знания и науките. Значи: живеем в периода, когато се развива паметта и ума. И действително виждаме до какви поразителни резултати е